

Koulunkäynnin tuki esi- ja perusopetuksessa

Jokaisella lapsella on oikeus oppia ja koululla on taas velvollisuus järjestää opetus siten, että jokainen lapsi tai nuori pääsee ikätovereidensa kanssa opiskelemaan ja saa tarvitsemansa tuen. Oppilaalla on oikeus saada perusopetusta jokaisena esiopetus- ja koulupäivänään, aina kun se oppilaan terveydentila huomioon ottaen on mahdollista.

- Suomi on sitoutunut kansainvälisten sopimusten perusteella kehittämään suomalaista koulujärjestelmää ja opetusta niin, että kaikkien lasten ja nuorten oppiminen ja koulunkäynti voidaan turvata mahdollisimman hyvin. Sopimusten lähtökohtana on oppilaan oikeus opiskella omassa lähikoulussaan aina kun se on mahdollista. Keskeisin lapsen oikeuksia koskeva kansainvälinen sopimus on Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus.
- Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Perustuslain 6 § edellyttää, että julkiset palvelut turvataan jokaiselle yhtäläisesti.

Alavieskan yhtenäiskoulussa on lähikouluperiaate, jolloin jokaiselle kunnan lapselle on oikeus opiskella omassa lähikoulussa ja opetusjärjestelyt on muokattava lapsen tarpeiden mukaiseksi. Yhdenvertaisuuslain mukaan oppilaan saama tuki ei voi olla riippuvainen siitä, minkä kunnan jäsen hän on.

Hyvin toimivassa perusopetuksessa lapselle annetaan monenlaista tukea ja opetussuunnitelman mukaan se jaetaan kolmiportaiseen tukeen. Kaikki lapset kuuluvat vähintään yleisen tuen piiriin, mutta tarvittaessa siirrytään tuen portaalta toiselle.

Alavieskassa oppilaat opiskelevat joko yleisopetuksen ryhmässä, JOPO-ryhmässä eli joustavassa perusopetuksen ryhmässä tai erityisen tuen pienryhmässä, joita koulussamme on kaksi, 0-5. lk. sekä 6-9. Lk.

JOPO-ryhmässä opiskellaan yleisopetuksen tavoitteiden mukaisesti. Opiskelu voi tapahtua myös perhekodin yhteydessä olevassa pienryhmässä, jossa opiskelee pääsääntöisesti muualta sijoitetut lapset. Jonkin verran perhekodin nuorista opiskelee myös yhtenäiskoululla yleisopetuksen ryhmissä.

Lisäksi koulussamme työskentelee laaja-alainen erityisopettaja, joka antaa osa-aikaista erityisopetusta kaikissa tuen vaiheissa oleville. Osa-aikainen erityisopetus on lakisääteistä ja oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa.

(perusopetuslaki § 16)

Alavieskan opetusjärjestelyt

Yleisopetuksen ryhmät

- Oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti luokanopettajan tai aineenopettajan johdolla.
- Oppilas saa tarvitessaan lisäksi koulunkäynninohjaajan ja laaja-alaisen erityisopettajan tukea.
- Oppilaita voidaan jakaa joustaviin ryhmiin sekä antaa samanaikaisopetusta.
- Laaja-alainen erityisopettaja antaa tarvittaessa oppilaalle myös klinikkamuotoista yksilöopetusta.
- Myös joustavan perusopetuksen ryhmä on yleisopetuksen ryhmä.
- Laaja-alainen erityisopettaja antaa tarvittaessa tukea myös JOPO-ryhmän oppilaille ja perhekodin opetusryhmän oppilaille. Myös pienryhmän oppilailla on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta, mikäli hänellä on siihen tarve.

Joustava perusopetus (JOPO)

- Joustavan perusopetuksen toiminta (JOPO) on 7–9-luokkalaisille suunnattua pienryhmämuotoista opetusta, jossa osa opiskelusta tapahtuu työpaikoilla sekä muissa oppimisympäristöissä.
- Alavieskan JOPO-ryhmässä oppilaiden kanssa työskentelee opettaja ja koulunkäynninohjaaja.
- JOPO on tarkoitettu oppilaille, joilla on alisuoriutumista, heikko opiskelumotivaatio tai joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä.
- Alavieskan yhtenäiskoulun JOPO-ryhmään tehdään oppilasvalinnat oppilaan tai huoltajan hakemuksen ja oppilaan ja huoltajan haastattelun perusteella.
- Kunta saa joustavan perusopetuksen järjestämiseksi Opetus- ja kulttuuriministeriön lisärahoitusta n. 3000 €/oppilas.

Pienryhmäopetus

- Alavieskan yhtenäiskoulussa on kaksi pienryhmää, joissa työskentelee erityisluokanopettaja ja koulunkäynninohjaaja.

- Oppilaita ryhmissä on enintään 10. Ryhmät on tarkoitettu vuosiluokille 0-5 ja 6-9. Pienryhmän oppilasmäärä voi muuttua kesken vuoden vahvan tuen tarpeen ilmaannuttua.
- Pienryhmäopetukseen pääsevät oppilaat, joilla tuen tarve on suurin. Pienryhmäopetuksen tarve arvioidaan yhteistyössä oppilaan oman opettajan kanssa, tarvittaessa moniammatillisesti, esim. kuraattori, psykologi tai lääkäri.
- Pienryhmien oppilailla on usein kyseessä ns. vaativa erityinen tuki, jolloin tarvitaan yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa, esim. Lanu, Nuppu, keskussairaala, sairaalakoulu, monen eri alan terapeutit.

Perhekodin opetusryhmä

- Ryhmässä työskentelee erityisluokanopettaja ja perhekodin ohjaaja.
- Ryhmässä opiskelee pääsääntöisesti perhekodin nuoret. Osa nuorista voi opiskella myös yhtenäiskoulussa ja päiväastoin.
- Oppilasmäärät vaihtuvat tilanteen mukaan pitkin vuotta, sillä nuorten sijoitusajat vaihtelevat.
- Kodin ulkopuolelle sijoitetut nuoret kuuluvat ns. vaativaan erityiseen tukeen.
- Perhekodin opetusryhmän oppilailla on oikeus myös osa-aikaiseen erityisopetukseen. Tällä hetkellä laaja-alainen erityisopettaja tukee perhekodin opetusryhmän oppilaita kahdella vuosiviikkotunnilla.

Seuraavassa esitellään erilaiset tuen muodot, joihin jokaisella oppilaalla on oikeus.

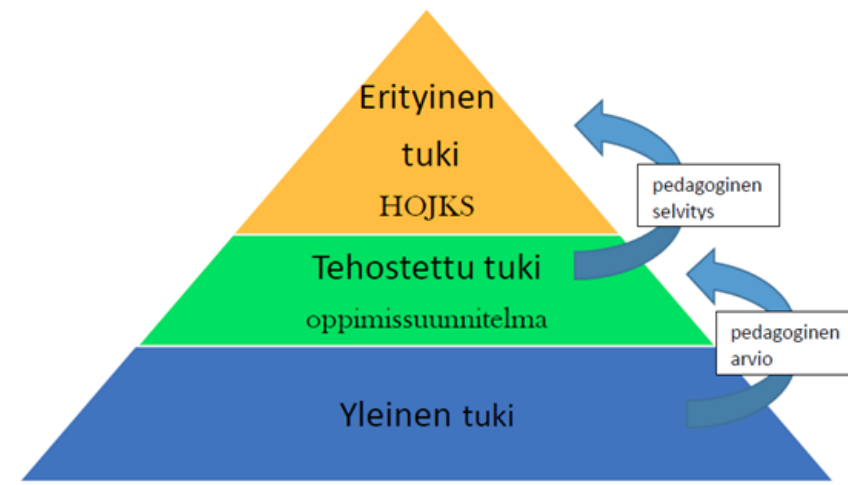
Kolmiportainen tuki

- yleinen, tehostettu ja erityinen tuki

Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen muotoja ovat

- **opetusjärjestelyt ja pedagogiset keinot**
- **tukiopetus**
- **oppimisympäristöön liittyvät ratkaisut**
- **laaja-alaisen erityisopettajan työskentely oppilaan kanssa (osa-aikainen erityisopetus)**
- **apuvälineet**
- **avustajapalvelut**
- **tulkitsemispalvelut**
- **eriyttäminen**
- **joustavat ryhmittelyt**

Kolmiportainen tuki

Kuva: eperusteet.opintopolku.fi/kyjjarvi

Yleinen tuki on ensisijainen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen ja tarkoittaa yleensä yksittäisiä tai lyhytkestoisia tukitoimia. Yleistä tukea annetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, eikä se edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. Yleisessä tuessa opiskeleville oppilaille voidaan laatia henkilökohtainen oppimissuunnitelma.

Tehostetun tuen piiriin kuuluvat oppilaat, jotka tarvitsevat useampaa tukimuotoa tai tuen tarve osoittautuu säännölliseksi ja pitkäkestoiseksi. Oppilaan saama tehostettu tuki perustuu pedagogiseen arvioon. Tehostettua tukea saavalle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma.

Eriytinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta tuesta. Se aloitetaan niille oppilaille, joiden opinto-ohjelmaa on tarpeen muuttaa yksilöllistämällä (pienentämällä) oppiaineiden oppimääriä tai jotka hyötyvät erityisen tuen pienryhmässä opiskelusta. Joissakin tapauksissa erityistä tukea voidaan tarjota yleisopetuksen luokkaan integroituna.

Eriytisen tuen oppilaat saavat tarpeen mukaan myös edellä mainittuja tukimuotoja ja heille laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (**HOJKS**). Eriytinen tuki perustuu pedagogiseen selvitykseen ja erityisen tuen päätökseen. Eriytisen tuen tarpeellisuus tarkistetaan lain edellyttämässä vaiheissa sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa.

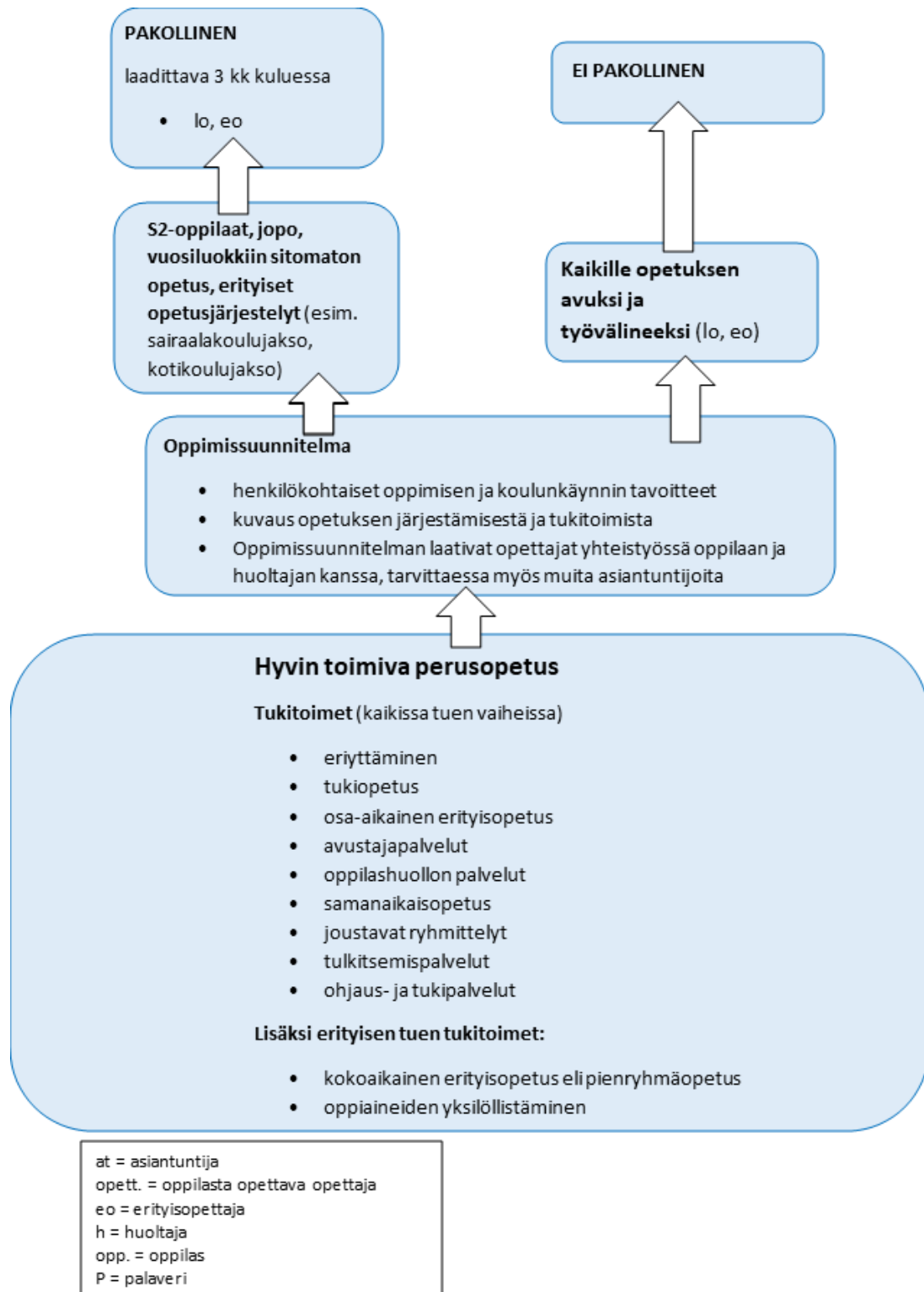
Kolmiportaisen tuen tavoitteet lyhyesti

- **Tavoitteena on, että mahdollisimman suuri osa oppilaista opiskelee yleisen tai tehostetun tuen piirissä** ja opetuksessa pyritään huomioimaan mahdollisimman hyvin kaikkien **oppilaiden yksilölliset tarpeet**. Lain mukaan tukitoimet tulee käynnistää heti kun tuen tarve havaitaan.
- Lisäksi tavoitteena on antaa oppilaille aina **ensin yleistä tukea ja käyttää yleisen tuen keinoja ennen tehostettua tukea**. Erityisen tuen antaminen aloitetaan vasta, jos tehostettu tuki osoittautuu riittämättömäksi.
- Mikäli oppilas tarvitsee oppilashuollollista tukea, käynnistetään **yksilökohtaisen oppilashuollon prosessi**.
- Oppilas voi saada kerrallaan vain **yhden tason** tukitoimia ja siirtyminen tehostettuun tukeen ja erityisen tuen päätösten valmistelu edellyttää aina **yhteistyötä** oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa eli arviot ja siirtyminen tulee aina tehdä monialaisesti (opettajaprofessio yksin ei riitä).
- Asian käsittelyyn osallistuu opetushenkilöstön lisäksi käsiteltävän asian mukaan kouluterveydenhuoltoa ja/tai psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä.
- **Oppimiseen** liittyvissä asioissa on luontevaa konsultoida koulupsykologia, **sosiaalisiin pulmiin** liittyvissä asioissa kuraattoria ja **terveyteen** liittyvissä asioissa terveydenhoitajaa; osa asioista voi koskettaa useampaakin ammattihenkilöä. Myös asiantuntijoiden (lääkäri, psykologi jne.) lausunnot tulisi huomioida tuen suunnittelussa.
- Koulun tukitoimet eivät kuitenkaan edellytä diagnoosia, vaan koulu toimii pedagogisten ratkaisujen perusteella.

Kolmiportaisen tuen tavoitteena on aina turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan ja tukea lasta ja nuorta elämässään.

Kolmiportainen tuki

YLEISEN TUEN PROSESSI

Tehostetun tuen prosessi

”Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti (POL 16a§).”

Jokaisella oppilaalla on oikeus tarvitsemaansa tukeen ja jos yleisen tuen muodot eivät riitä ja lapsi tarvitsee vahvempaa ja säännöllisempää tukea sekä enemmän tukimuotoja ja useamman kerran viikossa tapahtuvaa tukea, siirrytään tehostettuun tukeen. Yleensä tehostetun tuen oppilaat opiskelevat omassa kotiluokassaan ja heitä tuetaan siihen ryhmään.

Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu oppilaan opettajan tai opettajien laatimaan pedagogiseen arvioon. **Arvio laaditaan yhteistyössä oppilashuollon henkilöstön kanssa** (esim. kuraattori, kouluterveydenhoitaja tms.) Laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita, etenkin silloin, kun on kyse oppilaan hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä haasteista.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää tuen tarpeiden selvittämisen, tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagogisessa arviossa kuvataan kirjallisesti:

- **oppilaan kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena ratkaisukeskeisesti**
- **oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista**
- **oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet**
- **arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea**
- **oppimisen tavoitteet kuvataan oppimissuunnitelmassa**

Tehostetun tuen oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelman tavoitteena on **turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan**. Suunnitelma lisää opettajien tietoisuutta oppilaan tilanteesta ja helpottaa siten kunkin opettajan oman työn suunnittelua sekä opettajien keskinäistä että huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppimissuunnitelmaa käytetään tehostetun tuen aikana ja **sitä voidaan käyttää myös osana yleistä tukea**.

Tehostetun tuen oppimissuunnitelma **perustuu pedagogiseen arvioon**. Se on suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä, siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta.

Oppimissuunnitelmassa kuvataan oppimisen tavoitteita, jotka ovat pohjana myös oppilaan edistymisen arvioinnille. Oppimissuunnitelma on **pedagoginen asiakirja**.

Oppimissuunnitelman laatiminen

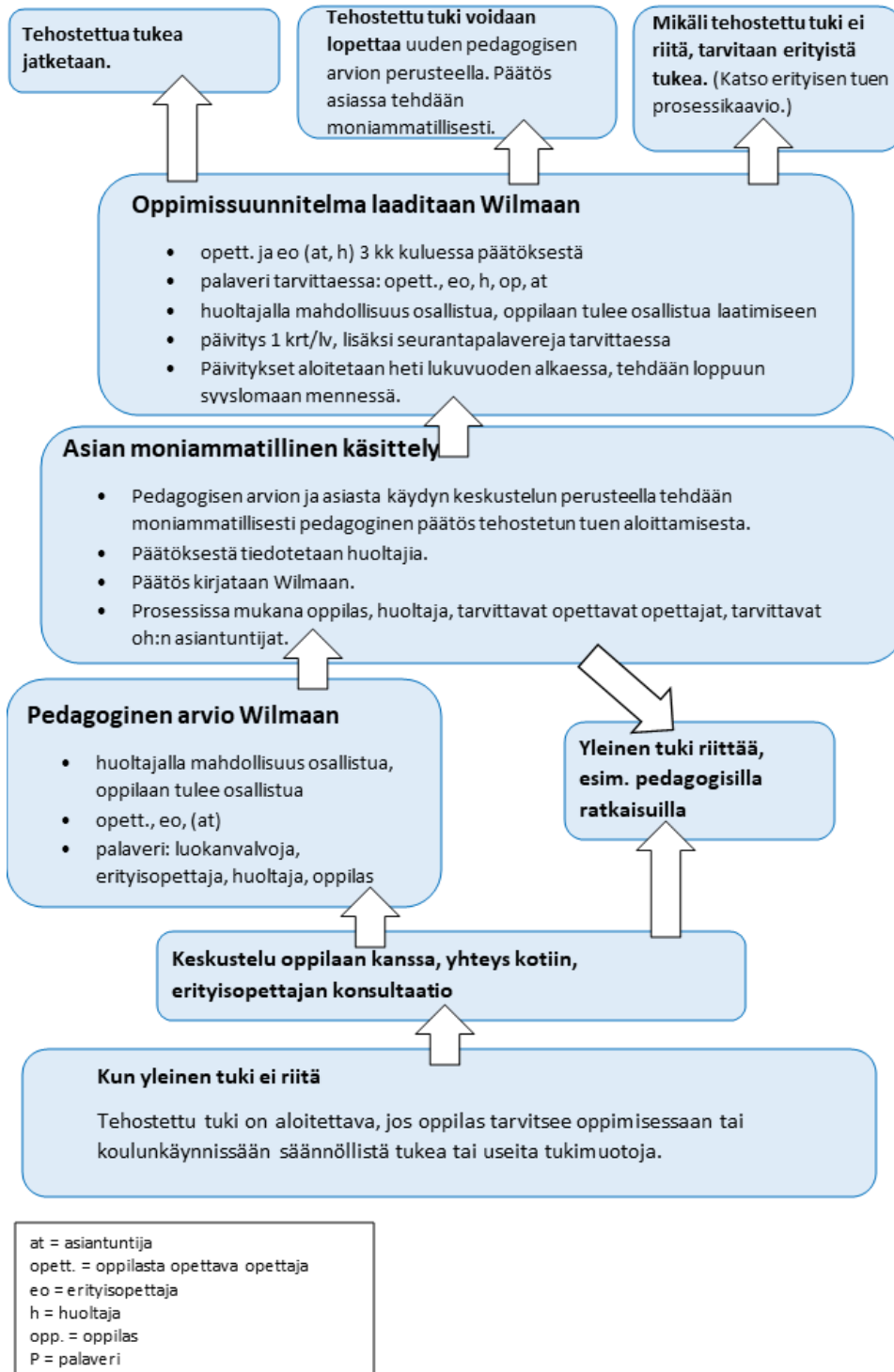
Oppimissuunnitelman laatimiseen osallistuvat **opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa**, sekä tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilas osallistuu ikäkauden ja edellytyksensä mukaisesti.

Suunnitelman avulla **oppilas oppii vähitellen ottamaan vastuuta** opiskelustaan ja saa oppimiseensa enemmän tavoitteellisuutta. **Huoltaja saa suunnitelmasta itselleen tietoa** ja voi siten paremmin tukea lastaan.

Oppimissuunnitelma on yleisopetuksen tavoitteiden mukainen. Oppiaineen yksilöllistäminen edellyttää aina erityisen tuen päätöstä.

Kolmiportainen tuki

TEHOSTETUN TUEN PROSESSI

Erityisen tuen prosessi

Siitä havainnosta, kun tehostettu tuki ei ole ollut riittävää, alkaa erityisen tuen prosessi. Tyypillisimmin tämä tarve tulee silloin, kun oppilas tarvitsee vahvaa tukea. Tällöin voidaan tarvita opetusta erityisen tuen pienryhmissä tai oppilaan oppimäärien yksilöllistämistä eli pienentämistä. Prosessi aloitetaan pedagogisesta selvityksestä.

”Erityisen tuen päätös voidaan tehdä jo ennen esi- ja perusopetuksen alkamista tai niiden aikana ilman pedagogista selvitystä ja tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vammaan, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön tmv. erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten” (Perusopetuslaki 642/2010, 17§).

Vaativa erityinen tuki käsite ei ole laissa määritelty käsite, mutta olennaista on oppilaiden tarpeiden vaativuus ja monialaisuus. Tarpeisiin vastaaminen on usein pitkäkestoista, intensiivistä ja toteutetaan moniammatillisesti. Opetuksen ja kuntouttamisen onnistumiseksi välttämätöntä on usean ammattilaisen yhteistyö.

Oppilaiden tuen tarve voi johtua seuraavista teema-alueista: monitarpeisuus, kehityshäiriöt ja kehitysvammaisuus, toiminta-alueittain järjestettävä opetus, neurokirjo, haastava käyttäytyminen ja aggressiivisuus, psyykinen oireilu, somaattiset sairaudet, kouluakymättömyys, sijaishuolto, päihdeongelmat, nuorisorikollisuus, laaja-alaiset oppimisvaikeudet, kielelliset erityisvaikeudet, kommunikointi ja vuorovaikutus, näkö-, kuulo- ja liikuntavammat.

Yksilöllisesti suunnitellut opetusjärjestelyt, riittävät tukitoimet sekä resurssit ja opetuksen sekä kuntoutuksen yhteensovittaminen ja riittävä kesto tukevat koulunkäynnin onnistumista kaikilla vaativan erityisen tuen oppilaille. Koulukuntoisuuden heikkenemisen riski suurenee, mikäli tukitoimet eivät toteudu riittävällä kapasiteetilla, vaikkei koulukuntoisuus ja oppimisen tuen aste olekaan suoraan verrannollisia. Koulunkäyntikuntoisuuden arviointi tapahtuu aina moniammatillisesti. Lisäksi perusopetuslaki ei tunne oppilaan sairauslomaa.

Alavieskassa poissaoloihin kiinnitetään huomioita ensimmäisen kerran 50 h, toisen kerran 75 h ja 125 tunnin poissaolosta tehdään usein yhteistyössä huoltajien kanssa lastensuojelutarvearviointipyyntö.

Pedagoginen selvitys

Pedagogisen selvityksen laatimista varten kerätään oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta tietoa oppilaan oppimisen etenemisestä. Lisäksi arvioidaan moniammatillisesti oppilaan saama tehostettu tuki ja oppilaan kokonaistilanne.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan:

- **oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena ratkaisukeskeisesti**
- **oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista**
- **oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet**
- **oppimisen tavoitteet kuvataan hojksissa**

Pedagoginen selvitys sisältää arvion siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea. **Selvitys on perusteltu arvio** siitä, tarvitseeko oppilas erityistä tukea, yksilöllistetäänkö oppiaineita ja **tarvitseeko erityisopetuksen pienryhmässä opiskelua. Tarvittaessa hankitaan muita lausuntoja**, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys.

E erityisen tuen tarpeellisuus tarkistetaan lain edellyttämässä vaiheissa (perusopetuksen alkaessa, 2. ja 6. luokan päättyessä) sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa.

Tarkastamisen yhteydessä tehdään uusi pedagoginen selvitys päätöksen pohjaksi.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) laatiminen

Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), jossa kuvataan **oppilaan erityisen tuen päätöksen mukaiset tavoitteet, opetus ja muu tuki**.

HOJKS on kirjallinen, hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva **pedagoginen asiakirja**. Tavoitteet ovat henkilökohtaiset. Suunnitelma laaditaan **yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa**, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Tarvittavilta osin se valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä.

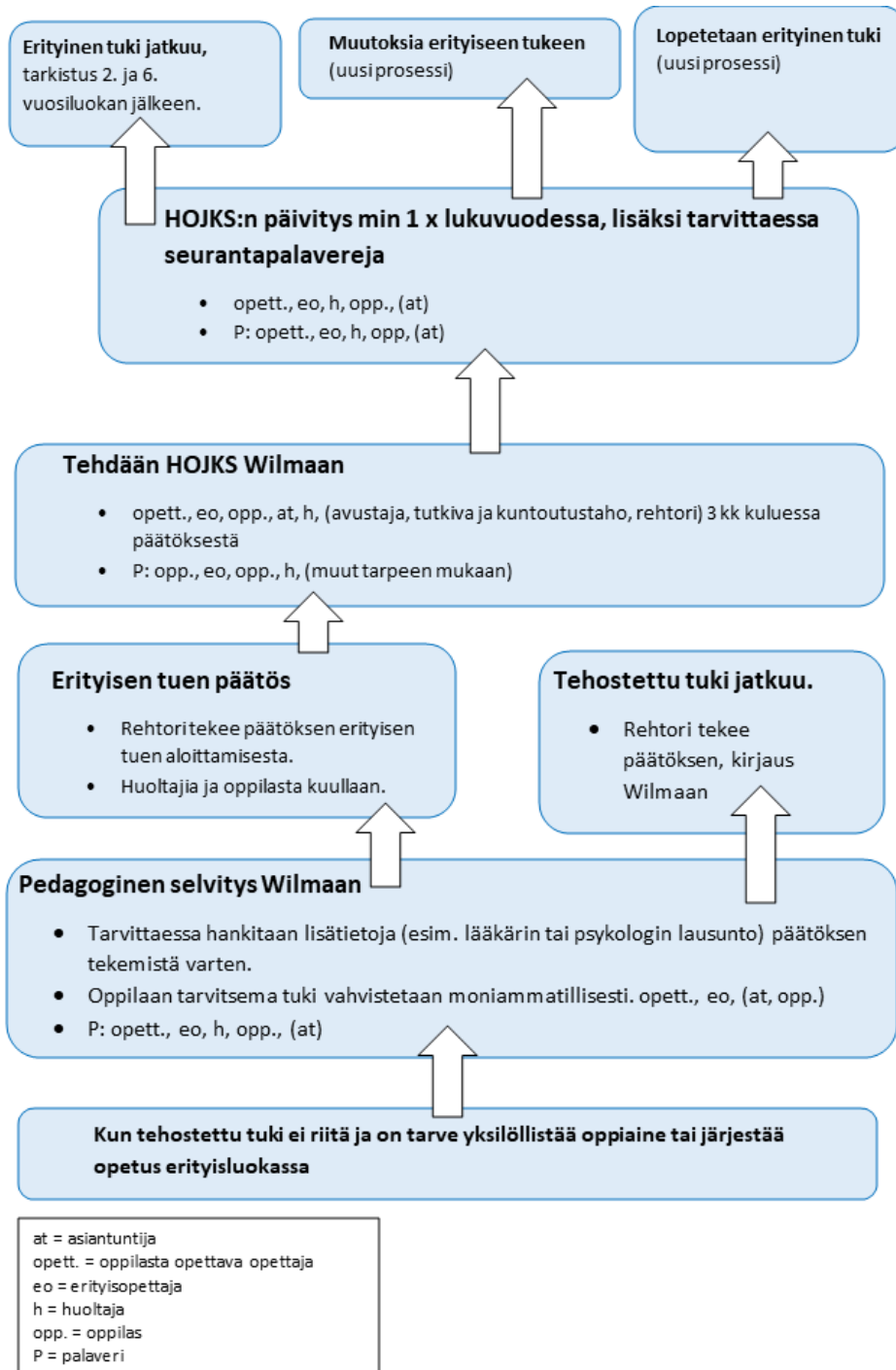
Suunnitelmassa hyödynnetään oppilaalle tehostetussa tuessa tehtyä oppimissuunnitelmaa, pedagogista selvitystä ja sen yhteydessä kerättyä tietoa. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Suunnitelmaa tarkistetaan aina tarvittaessa oppilaan tarpeiden mukaiseksi, kuitenkin **vähintään kerran lukuvuodessa**. Suunnitelmaa muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa.

Suunnitelman toteutumisen arvioinnissa hyödynnetään tietoa käytetyistä opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista.

Kolmiportainen tuki

ERITYISEN TUEN PROSESSI

Tuen tarkistaminen

Siirtyminen esiopetukseen

Mikäli lapsi on saanut tehostettua tai erityistä tukea varhaiskasvatuksessa, **tuen tarve tarkistetaan esiopetusta edeltävänä keväänä**. Hänelle tehdään **pedagoginen arvio tai selvitys**, joiden perusteella arvioidaan, millaista tukea lapsi tulee tarvitsemaan esiopetuksessa. Ennen erityisen tuen päätöksen tekoa **huoltajia kuullaan**.

Siirtyminen ensimmäiselle vuosiluokalle

Esiopetuksessa tehostettua tai erityistä tukea saavien lasten **tuen tarve arvioidaan esiopetusvuoden keväällä**. Heille tehdään tarvittaessa pedagogiset arviot tai selvitykset ja niiden perusteella arvioidaan tuen jatkuvuutta ja riittävää tukea perusopetukseen. Jos lapsi ei enää tarvitse erityistä tukea, hän siirtyy tehostetun tuen piiriin.

Mikäli **erityinen tuki jatkuu**, oppilaan opetuksen ja tuen järjestämisestä tehdään **hallinnollinen erityisen tuen päätös, joka koskee 1.–2. vuosiluokkaa**. Ennen erityisen tuen päätöksen tekoa huoltajia kuullaan.

Pidennetty oppivelvollisuus

Jos oppilaan vammaisuuden tai sairauden vuoksi oppilaan **ei ole mahdollista saavuttaa perusopetukselle säädettyjä tavoitteita yhdeksässä vuodessa**, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aiemmin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamisessa on kolme tapaa:

- Lapsi voi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun lapsi **täyttää viisi vuotta**. Oppilas jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuteen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.

- Lapsi voi myös aloittaa pidennetyn oppivelvollisuuden sinä vuonna, kun hän **täyttää kuusi vuotta**. Tällöin hän opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi voi aloittaa oppivelvollisuuden sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee **esiopetuksessa kaksi vuotta**. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen aloittamisesta vuotta säädettyä myöhemmin tehdään tällöin erillinen hallinnollinen päätös.

Päätöksen perustelut

Pidennetyn oppivelvollisuuden ja samalla kertaa tehtävän erityisen tuen päätöksen perusteluina tulee olla **psykologinen tai lääketieteellinen lausunto**. Tässä tapauksessa ei tarvita pedagogista selvitystä.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas on aina myös erityistä tukea saava oppilas. Näin ollen hänelle on tehtävä **hallintopäätös** sekä pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ottamisesta että erityisen tuen antamisesta. **Huoltajia kuullaan ennen päätöksen tekemistä**.

Siirtyminen kolmannelle vuosiluokalle

Mikäli oppilaalle on annettu erityistä tukea, **tuen tarve tarkistetaan 2. vuosiluokan keväällä**. Hänelle tehdään pedagoginen selvitys, jonka perusteella arvioidaan, onko erityistä tukea tarpeen jatkaa. Jos tarvetta ei ole, erityisen tuen lopettamisesta tehdään päätös. Ennen päätöksen tekoa huoltajille varataan mahdollisuus tulla kuulluksi.

Siirtyminen seitsemännelle vuosiluokalle

Kaikkien erityistä tukea saavien oppilaiden tuen tarve arvioidaan 2. luokan kevään tapaan **myös 6. luokan keväällä**. Heille tehdään pedagogiset selvitykset, joiden perusteella arvioidaan, onko tukea tarpeen jatkaa ja mikä olisi paras tapa järjestää oppilaan opetus. Mikäli oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, hän saa tehostettua tukea.

Erityisen tuen oppilaiden tuki 7.- 9. -luokille valmistellaan 6. luokan aikana tiiviissä yhteistyössä tarvittavien tahojen kanssa huomioiden tulevan opetuksen ominaispiirteet. Erityisen tuen päätöstä tehtäessä tai tarkistettaessa oppilaan huoltajille varataan aina mahdollisuus tulla kuulluksi asiassa.

Nivelvaiheissa erityisen tuen päätökset eivät edellytä välttämättä uusia koulupsykologin tutkimuksia, konsultaatio olisi kuitenkin hyvä tehdä.

Siirtyminen perusopetuksesta toisen asteen opintoihin

9. luokalla erityisen tuen pienryhmissä opiskelevien oppilaiden **ammatin ja jatkokoulutuspaikan valintaa** valmistellaan erityisen huolellisesti. Oppilaat käyvät tutustumassa ammattiopiston eri opintolinjoihin, tarvittaessa erityisammattikouluihin (LUOVI, VALMA, TELMA) ja erilaisiin työpaikkoihin.

Erityisen tuen piirissä olevat oppilaat voivat hakea ammatillisen koulutukseen niin sanotun **harkintaan perustuvan haun kautta**. Ammattiopisto täyttää osan oppilaspaikoista harkintaan perustuvan haun kautta hakevilla opiskelijoilla, joiden oppilasvalinnat valmistellaan yksilöllisesti. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot siirretään lakiin perustuen toisen asteen oppilaitoksiin. **Jos oppilas jää ilman jatko-opintopaikkaa, huolehditaan ohjauksesta erilaisten palveluiden piiriin.**

Pääkohtia kolmiportaisessa tuessa

Tiedon siirto ja kirjaaminen

- Moniammatillinen yhteistyö oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnittelussa voi tapahtua eri tavoin, mm. konsultoimalla (henkilökohtaisesti tai Wilman välityksellä), aina ei tarvitse olla erikseen palaveria, mutta tarvittaessa asian käsittelyyn voidaan koota laajempi ryhmä, joka kootaan tapauskohtaisesti
- Kirjataan pedagogisiin asiakirjoihin; oppilashuoltohenkilöstö kirjaa tarvittaessa lisäksi omiin kirjausjärjestelmiinsä

Kolmiportainen tuki ja tietojen käyttö

- Pedagogisiin asiakirjoihin voi sisällyttää maininnan, että oppilas on ohjattu hakeutumaan oppilashuollon palvelujen piiriin, mutta ohjaamisen syitä tai palveluihin liittyviä toimenpiteitä ei
- Opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto (esim. lukipulma, kuulovamma) voidaan ja tulee antaa oppilaan kanssa työskenteleville henkilöille; tämä ei edellytä huoltajan suostumusta (muu kuin välttämätön tieto edellyttää suostumuksen)
- Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeesta saa keskustella ja konsultoida niitä tahoja, keiden työtehtäviin tuen suunnittelu kuuluu (esim. erityisopettaja, koulupsykologi) ja tarvittaessa oppilaan nimelläkin, mutta keskustelun tulee rajautua tuen kannalta tarpeellisiin tietoihin. Vaikka ei tarvita suostumusta, tulee asiasta tiedottaa huoltajia.
- Koulun henkilöstö on vaitiolovelvollista (myös palvelussuhteen päätyttyäkin)
- Ennen yksilöllistämisiä tulee konsultoida koulupsykologia (on myös oikeusturvakysymys)
- Nivelvaiheissa erityisen tuen päätökset eivät edellytä välttämättä koulupsykologin tutkimuksia (konsultaation kyllä)
- Huom. esiopetuksesta perusopetukseen siirtyminen erityisessä tuessa (usein edellyttää asiantuntijalausunnon ja/tai edeltävät psykologin tutkimukset)

Tilastotietoja:

- Lukuvuonna 2020-2021 Alavieskassa on yleisen tuen oppimissuunnitelmia 18, tehostetun tuen 55 ja erityisen tuen 16.
- Osa-aikaista erityisopetusta ovat saaneet 184 oppilasta lukuvuonna 2020-2021 (tilanne 12.2.2021)
- Edellisenä lukuvuotena 2019-2020 osa-aikaista erityisopetusta ovat saaneet 201 oppilasta. (molemmissa mukana Jussilan oppilaat) Lisäksi pienryhmissä opiskeli 19 oppilasta.
- v. 2018-2019 osa-aikaista erityisopetusta ovat saaneet 205 oppilasta. Kokoaikaista erityisopetusta sai 8 oppilasta.
- Suomessa lukuvuona 2019-2020 tehostetussa tuessa olevia 11.6% ja erityisessä tuessa 8,5 %.
- JOPO-ryhmä alkoi 2018.
- Ensi lukuvuoden tarve pienryhmäopetukseen on lähes 30 oppilasta. (mahtuu 10+10)
- JOPO haku käynnissä.
- Valtiontalouden tarkastusviraston arvion mukaan jokainen syrjäytynyt nuori maksaa elämänsä aikana noin 1,2 miljoonaa euroa yhteiskunnalle. Lukua voi peilata siihen, että tänä vuonna työstä ja koulutuksista syrjäytyneitä nuoria (15–29-vuotiaat) on noin 60 000. (Iltalehti 22.11. 2019)
- On kuitenkin huomattava, että järjestelmä, jossa rahoitus ei määräydy erityisoppilasmäärän mukaan, voi erityisopetussiirtojen vähentämisen lisäksi kannustaa myös alentamaan oppilaille tarjottavien tukipalvelujen määrää ja laatua (ks. Mahitivanichcha & Parrish 2005a, 2005b).

Perusopetuslaissa säädetty oppimisen tuki ja tukimuodot

- erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus ja tuki 4 a §
- oppilaan tuen järjestäminen moniammatillisessa yhteistyössä oppilaan siirtyessä erikoissairaanhoidosta lähtökouluun 4 a § 1 mom.
- lisäopetus 5 § – joustava perusopetus 5 §
- kuulomavammaisen oppilaan oikeus saada opetusta viittomakielellä 10 § 2 mom.
- tukiopetus 16 §
- osa-aikainen erityisopetus 16 §
- tehostettu tuki 16 a §
- erityisopetus, tukimuodot ja pedagogiset järjestelyt 16 §, 31 §, 33 a §
- oppimissuunnitelma 16 a § 1 mom.
- erityinen tuki 17 §:
- erityisopetus, tukimuodot ja pedagogiset järjestelyt 31 § 1 mom.
- erityisen tuen päätös ja sen tarkastaminen 2. vuosiluokan jälkeen ja ennen 7. vuosiluokalle siirtymistä 17.2 §
- oppimäärän yksilöllistäminen, voidaan poiketa POL:n 11 §:stä sen mukaan kuin 14 §:n nojalla säädetään 17.1 §
- arvio tuen tarpeesta eli pedagoginen selvitys 17 § 3 mom. – henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma ja tarkastaminen vähintään kerran lukuvuodessa 17 a §
- erityiset opetusjärjestelyt 18 § – sis. mm. vaikeimmin kehitysvammaisten toiminta-alueittain opetuksen (valtionevoston asetus (422/2012) 9 § 3 mom.)
- oppilaan vapauttaminen oppimäärän suorittamisesta 18 §
- toiminta-alueittain järjestetty perusopetus 18.1 § ja valtionevoston asetus (422/2012) 9 § 3 mom.

- pidennetty oppivelvollisuus 25 § 2 mom. – opetuksen poikkeava aloittamisajankohta 27 §
- oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön 29 §
- oppilaanohjaus 30.1 §
- riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä 30 § 1 mom.
- opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, 31 § 1 mom.
- erityiset apuvälineet 31 § 1 mom.
- oppilas- ja opiskelijahuoltolain nojalla annettava oppilashuolto 31 a §
- tapaturman hoito ja terveydenhuolto 34 §
- erityisen tuen yhteydessä annettava kuntoutus ja opetukseen liittyvät kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät 39 §